

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2009. gada 10. septembrī*

Lieta C-97/08 P

par apelācijas sūdzību, pamatojoties uz Eiropas Kopienu Tiesas Statūtu 56. pantu, kas iesniegta 2008. gada 27. februārī,

Akzo Nobel NV ar juridisko adresi Arnemā [*Arnhem*] (Nīderlande),

Akzo Nobel Nederland BV ar juridisko adresi Arnemā,

Akzo Nobel Chemicals International BV ar juridisko adresi Amersfortā [*Amersfoort*] (Nīderlande),

Akzo Nobel Chemicals BV ar juridisko adresi Amersfortā,

Akzo Nobel Functional Chemicals BV ar juridisko adresi Amersfortā,

* Tiesvedības valoda — angļu.

ko pārstāv K. Svāks [*C. Swaak*], M. van der Vaude [*M. van der Woude*] un M. Mollika [*M. Mollica*], advokāti,

prasītājas un apelācijas sūdzības iesniedzējas,

otrs lietas dalībnieks —

Eiropas Kopienu Komisija, ko pārstāv K. Lūiss [*X. Lewis*] un F. Kastiljo de la Tore [*F. Castillo de la Torre*], pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

atbildētāja pirmajā instancē.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ross [*A. Rosas*], tiesneši H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*], J. Klučka [*J. Klučka*], P. Linda [*P. Lindh*] un A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents),

ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretārs R. Grass [*R. Grass*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2009. gada 23. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- ¹ Ar savu apelācijas sūdzību *Akzo Nobel NV* (turpmāk tekstā — “*Akzo Nobel*”), *Akzo Nobel Nederland BV* (turpmāk tekstā — “*Akzo Nobel Nederland*”), *Akzo Nobel Chemicals International BV* (turpmāk tekstā — “*Akzo Nobel Chemicals International*”), *Akzo Nobel Chemicals BV* (turpmāk tekstā — “*Akzo Nobel Chemicals*”) un *Akzo Nobel Functional Chemicals BV* (turpmāk tekstā — “*Akzo Nobel Functional Chemicals*”) lūdz Tiesu atcelt Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesas 2007. gada 12. decembra spriedumu lietā T-112/05 *Akzo Nobel u.c./Komisija* (Krājums, II-5049. lpp.; turpmāk tekstā — “pārsūdzētais spriedums”), ar kuru tā ir noraidījusi to prasību atcelt Komisijas 2004. gada 9. decembra Lēmumu 2005/566/EK attiecībā uz tiesas procesu atbilstoši EK līguma 81. pantam un EEZ līguma 53. pantam (Lieta C.37.533 — Holīna hlorīds) (OV 2005, L 190, 22. lpp.; turpmāk tekstā — “apstrīdētais lēmums”).
- ² Šajā lēmumā Eiropas Kopienu Komisija pārmeta adresātiem vienotu un turpinātu EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu un kopš 1994. gada 1. janvāra — 1992. gada 2. maija Līguma par Eiropas Ekonomisko zonu 53. panta 1. punkta pārkāpumu (OV 1994, L 1, 3. lpp.).

Atbilstošās Kapienu tiesību normas

- 3 Atbilstoši Padomes 1962. gada 6. februāra Regulas Nr. 17, Pirmā regula par Līguma [81.] un [82.] panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.), 15. panta 2. punktam:

“Komisija ar lēmumu var uzlikt uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienībām soda naudas 1000 līdz 1 000 000 norēķinu vienību vai lielākā apmērā, bet nepārsniedzot 10 % no katra pārkāpēja uzņēmuma iepriekšējā finanšu gada apgrozījuma, ja tie ar nodomu vai nolaidības dēļ:

- a) pārkāpj Līguma [81.] panta 1. punktu vai [82.] pantu vai

[..].”

- 4 Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 23. panta 2. punktā ir paredzēts:

“Komisija ar lēmumu var uzlikt soda naudas uzņēmumiem un uzņēmumu apvienībām, ja tās tīši vai nolaidības dēļ:

a) pārkāpj Līguma 81. vai 82. pantu vai

[..]

Attiecībā uz katru uzņēmumu un uzņēmumu apvienību, kas piedalās pārkāpumā, soda nauda nepārsniedz 10 % no tās kopējā apgrozījuma iepriekšējā uzņēmējdarbības gadā.

[..]”

Prāvas rašanās fakti

- 5 Atbilstoši Komisijas konstatējumiem, uz kuriem Pirmās instances tiesa atsaucas pārsūdzētajā spriedumā, pamata prāvas fakti ir šādi.
- 6 Pēc tam, kad 1999. gada aprīlī Komisija bija saņēmusi ASV ražotāja lūgumu piemērot apžēlošanu, tā uzsāka pārbaudi vispasaules holīna hlorīda nozarē. Šī pārbaude ilga laikposmā no 1992. gada līdz 1998. gada beigām.
- 7 Holīna hlorīds ietilpst ūdenī šķīstošo vitamīnu B kompleksa grupā (B4 vitamīns). Tas galvenokārt tiek izmantots dzīvnieku pārtikas ražošanā kā pārtikas piedeva. Holīna

hlorīda tirgū vienlaikus ar ražotājiem darbojas, pirmkārt, pārstrādātāji, kuri produktu šķidrā veidā iepērk no ražotājiem un vai nu uz ražotāja, vai paši uz sava rēķina to pārstrādā holīna hlorīdā, un, otrkārt, izplatītāji.

- 8 Prasītājas ir piecas sabiedrības, kas pieder pie grupas *Akzo Nobel*, un tās ir holīna hlorīda ražotājas. Laikposmā, uz kuru attiecas Komisijas pārbaude, *Akzo Nobel*, grupas mātes sabiedrībai, tieši vai netieši simtprocentīgi piederēja pārējo prasītāju kapitāls. Pēdējai piederēja 100 % tās meitas sabiedrību *Akzo Nobel Nederland* un *Akzo Nobel Chemicals International* kapitāla. *Akzo Nobel Nederland* bija simtprocentīga tās meitas sabiedrības *Akzo Nobel Chemicals*, kam savukārt pieder viss *Akzo Nobel Functional Chemicals* kapitāls, īpašniece.
- 9 Deklarētais *Akzo Nobel* vispasaules apgrozījums 2003. gadā, kas ir iepriekšējais gads pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, bija EUR 13 miljardi.
- 10 Attiecībā uz Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ) divos atšķirīgos, bet cieši saistītos līmeņos, proti, vispasaules un Eiropas līmenī, tika īstenota aizliegta vienošanās.
- 11 Vispasaules līmenī vairākas Ziemeļamerikas un Eiropas sabiedrības, tostarp prasītājas, piedalījās pret konkurenci vērstās darbībās no 1992. gada jūnija līdz 1994. gada aprīlim. Tikai Eiropas sabiedrības, kuru vidū bija prasītājas, īstenoja aizliegtu vienošanos Eiropas līmenī, kura ilgā no 1994. gada marta līdz 1998. gada oktobrim.
- 12 Vispasaules un Eiropas līmenī noslēgtās vienošanās Komisija uzskatīja par kompleksu un turpinātu vienotu pārkāpumu attiecībā uz EEZ, kurā Ziemeļamerikas ražotāji

piedalījās noteiktu laika posmu un Eiropas ražotāji visā laikposmā, uz kuru attiecas Komisijas pārbaude.

- 13 2004. gada 9. decembrī Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu. Šī lēmuma 1. pantā tā ir konstatējusi, ka vairāki uzņēmumi, tostarp prasītājas, ir pārkāpuši EKL 81. panta 1. punktu un Līguma par ĒEZ 53. pantu, esot aizliegtu vienošanos dalībniekiem un piedaloties saskaņotās darbībās, kuru mērķis bija cenu noteikšana, tirgu sadalīšana un saskaņota rīcība, kas vērsta pret konkurentiem ĒEZ holīna hlorīda nozarē.
- 14 Runājot par *Akzo Nobel* grupu, Komisija nolēma adresēt apstrīdēto lēmumu kopā un solidāri visām prasītājām. *Akzo Nobel Nederland*, *Akzo Nobel Chemicals International* un *Akzo Nobel Chemicals* vai sabiedrības, kuru juridiskās pēcteces tās ir, tieši piedalījās pārkāpumā. *Akzo Nobel Functional Chemicals* tika izveidota kā *Akzo Nobel Chemicals* meitas sabiedrība 1999. gada jūnijā. Taču Komisija uzskatīja, ka *Akzo Nobel Functional Chemicals* ir mātes sabiedrības tiesību pārņēmēja attiecībā uz lielāko tās darbības holīna hlorīda nozarē daļu, ko iepriekš veica pēdējā, un tādēļ arī tai bija jābūt šī lēmuma adresātei.
- 15 Attiecībā, precīzāk, tieši uz *Akzo Nobel*, Komisija nolēma, ka tā kopā ar citām *Akzo Nobel* grupas juridiskām personām, apstrīdētā lēmuma adresātēm, veido ekonomisku vienību un ka šī ekonomiskā vienība ir bijusi aizliegtas vienošanās dalībniece. Komisija secināja, ka šī sabiedrība varēja īstenot izšķirošu ietekmi uz tās meitas sabiedrību, kuru viss kapitāls tai tieši vai netieši pieder, komercpolitiku un ka ir iespējams pieņemt, ka tā to ir faktiski darījusi. Tātad Komisija nolēma, ka *Akzo Nobel* meitas sabiedrībām nav komerciālas autonomijas, kas lika adresēt pēdējai apstrīdēto lēmumu, lai gan tā pati nav bijusi aizliegtas vienošanās dalībniece.

- 16 Komisija uzskatīja, ka *Akzo Nobel* grupas operatīvo sabiedrību vai komercvienību komerciālās autonomijas neesamība esot pierādīta arī ar *Akzo Nobel* administratīvās procedūras laikā iesniegtajiem dokumentiem.
- 17 Pamatojoties uz visu prasītāju tirgus daļu un it īpaši uz šī sprieduma 9. punktā minētajiem datiem, Komisija apstrīdētā lēmuma 2. pantā uzlika prasītājam, kopīgi un solidāri, naudas sodu EUR 20,99 miljonu apmērā par šī lēmuma 1. pantā norādītajiem pārkāpumiem.

Prasība Pirmās instances tiesā un pārsūdzētais spriedums

- 18 Savas prasības Pirmās instances tiesā, kas vērsta uz apstrīdētā lēmuma atcelšanu, atbalstam prasītājas izvirzīja trīs pamatus.
- 19 Komisija uzskatīja šo prasību par nepieņemamu tādēļ, ka, tāsprāt, tā netika iesniegta, ievērojot Eiropas Kopienu Tiesas Statūtu 21. pantu un Pirmās instances tiesas Reglamenta 44. pantu, vai par acīmredzami nepamatotu attiecībā uz *Akzo Nobel Nederland*, *Akzo Nobel Chemicals International* un *Akzo Nobel Chemicals*, jo šī prasība, kas vērtējama piecās individuālās prasībās, neietverot pamatus, kas varētu pamatot apstrīdētā lēmuma atcelšanu tiktāl, ciktāl tas attiecas uz šo sabiedrību saukšanu pie atbildības vai attiecībā uz naudas soda apmēra noteikšanu tām. Pakārtoti, Komisija apgalvoja, ka šo pašu iemeslu dēļ, lai kādi būtu šī lēmuma adresāti, ir acīmredzami, ka *Akzo Nobel* meitas sabiedrībām nav intereses celt prasību par šī lēmuma atcelšanu.

- 20 Pirmās instances tiesa ir noraidījusi Komisijas izvirzīto iebildumu par nepieņemamību pārsūdzētā sprieduma 31. un 32. punktā.
- 21 Attiecībā uz lietas būtību prasītāju pirmais pamats attiecas uz kļūdainu solidāras atbildības noteikšanu *Akzo Nobel*, grupas holdinga sabiedrībai, kam tieši vai netieši simtprocentīgi pieder tās meitas sabiedrību kapitāls.
- 22 Prasītājas apgalvo, ka izšķirošajai ietekmei, kas ir jāīsteno mātes sabiedrībai, lai to varētu saukt pie atbildības par tās meitas sabiedrību aktivitātēm, ir jāattiecas uz tās komercpolitiku *stricto sensu*.
- 23 Tātad Komisijai esot bijis jāpierāda, pirmkārt, ka mātes sabiedrība varēja īstenot vadības pilnvaras, kas atņemtu tās meitas sabiedrībai jebkuru autonomiju komercdarbības jomā un, otrkārt, ka tā šo varu ir īstenojusi.
- 24 No Kapienu judikatūras izrietot, ka var prezumēt, ka simtprocentīgi piederoša meitas sabiedrība piemēro rīkojumus, ko tai dod mātes sabiedrība. Šādos apstākļos, lai Komisijai būtu jāsecina tikai meitas sabiedrības atbildība, pēdējai esot pašai lielā mērā jānosaka sava komercpolitika. Ja šis apstāklis ir konstatēts, Komisijai ir no jauna jāpierāda, ka mātes sabiedrība ir faktiski īstenojusi izšķirošu ietekmi konkrētajā gadījumā.
- 25 No minētā izrietot, ka visu sabiedrību, kas pieder *Akzo Nobel* grupai, vienota organizācija pati par sevi nebija pietiekama, lai nebūtu nepieciešams iesniegt pierādījumu par mātes sabiedrības faktisku līdzdalību.

26 Prasītājas uzskatīja, ka ir pierādījušas, ka *Akzo Nobel* meitas sabiedrības nosaka savu komercpolitiku lielā mērā pašas, un tādējādi atspēkoja prezumpciju, uz kuru atsaucās Komisija. Tās uzskata, ka pēdējai bija jāpierāda, ka šī sabiedrība ir īstenojusi izšķirošu ietekmi uz pārējo prasītāju komercpolitiku. Komisija nav izpildījusi šo pienākumu, ņemot vērā, ka pārējie pierādījumi, izņemot visa kapitāla esamību īpašumā, uz kuriem tā pamatojās, lai kopīgi un solidāri sauktu pie atbildības *Akzo Nobel* par pārkāpumu, vai nu nav atbilstoši, vai arī ir kļūdaini.

27 Attiecībā uz prasītāju to prasības atbalstam izvirzīto pirmo pamatu Pirmās instances tiesa ir vispirms pārbaudījusi jautājumu par mātes sabiedrības vainojamību meitas sabiedrības prettiesiskā rīcībā, lemjot šādi:

“57 Ievadā ir jāatgādina, ka uzņēmuma jēdziens EKL 81. panta izpratnē ietver ekonomiskās vienības, kas katra sastāv no personāla, materiālo un nemateriālo elementu vienotas organizācijas, kas ilgstoši īsteno noteiktu ekonomisku mērķi un var veicināt šajā tiesību normā paredzētā pārkāpuma izdarīšanu (skat. Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedumu lietā T-9/99 *HFB* u.c./Komisija, *Recueil*, II-1487. lpp., 54. punkts un tajā minētā judikatūra).

58 Tādējādi Komisijas tiesības adresēt sabiedrību grupas mātes sabiedrībai lēmumu, ar kuru nosaka naudas sodu, neizriet ne no tā, ka mātes sabiedrība būtu pamudinājusi savu meitas sabiedrību izdarīt pārkāpumu, ne arī, pamatotāk, no mātes sabiedrības dalības minētajā pārkāpumā, bet gan no apstākļa, ka tās veido vienotu uzņēmumu iepriekš minētajā izpratnē. Faktiski ir jāatgādina, ka Kopienas konkurences tiesības atzīst, ka dažādas sabiedrības, kas pieder vienai grupai, veido ekonomisku vienību un tātad uzņēmumu EKL 81. un 82. panta izpratnē, ja attiecīgās sabiedrības nenosaka savu uzvedību tirgū autonomi (Pirmās instances tiesas 2003. gada 30. septembra spriedums T-203/01 *Michelin*/Komisija, *Recueil*, II-4071. lpp., 290. punkts).

- 59 Tāpat ir jānorāda, ka Komisijas lēmumu konkurences tiesībās piemērošanas un izpildīšanas mērķiem kā adresāts ir jānorāda vienība, kas ir juridiska persona (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 1999. gada 20. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās no T-305/94 līdz T-307/94, no T-313/94 līdz T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 un T-335/94 *Limburgse Vinyl Maatschappij u.c./Komisija*, tā dēvētā “PVC II”, *Recueil*, II-931. lpp., 978. punkts).
- 60 Īpašā gadījumā, kad mātes sabiedrībai pieder tās meitas sabiedrības, kura ir pārkāpjošās darbības izdarītāja, kapitāla daļas 100 % apmērā, pastāv vienkārša prezumpcija, ka šai mātes sabiedrībai ir izšķiroša ietekme pār savas meitas sabiedrības darbību (šajā sakarā skat. Tiesas 1983. gada 25. oktobra spriedumu lietā 107/82 *AEG[-Telefunken]/Komisija*, *Recueil*, 3151. lpp., 50. punkts, un iepriekš 59. punktā minēto spriedumu lietā *PVC II*, 961. un 984. punkts), un ka tās tādējādi ir viens vienīgs uzņēmums EKL 81. panta izpratnē (Pirmās instances tiesas 2005. gada 15. jūnija spriedums apvienotajās lietās T-71/03, T-74/03, T-87/03 un T-91/03 *Tokai Carbon u.c./Komisija*, [..], 59. punkts). Tādējādi mātes sabiedrībai, kura Kopienas tiesā apstrīd Komisijas lēmumu tai noteikt naudas sodu par darbībām, kuras izdarījusi šīs mātes sabiedrības meitas sabiedrība, ir jāapvērš šī prezumpcija, iesniedzot pierādījumus, kas varētu pierādīt meitas sabiedrības autonomiju (Pirmās instances tiesas 2006. gada 27. septembra spriedums lietā T-314/01 *Avebe/Komisija*, Krājums, II-3085. lpp., 136. punkts; tāpat šajā sakarā skat. Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā C-286/98 P *Stora Kopparbergs Bergslags/Komisija*, *Recueil*, I-9925. lpp.; turpmāk tekstā — “spriedums lietā *Stora*”, 29. punkts).
- 61 Šajā sakarā ir jāuzsver, ka, lai gan ir tā, ka Tiesa iepriekš 60. punktā minētā sprieduma lietā *Stora* 28. un 29. punktā ir izvirzījusi citus apstākļus, izņemot īpašumtiesības uz meitas sabiedrības kapitāla daļas 100 % apmērā, tādus kā mātes sabiedrības ietekmes pār tās meitas sabiedrības komercdarbības politiku neapstrīdēšana un divu sabiedrību kopīga pārstāvēšana administratīvajā procesā, tomēr Tiesa šos apstākļus ir izvirzījusi tikai lai norādītu visus apstākļus, uz kuriem Pirmās instances tiesa bija balstījusi savu pamatojumu secinājumam, ka tā nav balstījies tikai uz to, ka mātes sabiedrībai pieder visas meitas sabiedrības kapitāla daļas. Tāpēc apstākļi, ka Tiesa šajā lietā ir apstiprinājusi Pirmās instances tiesas vērtējumu, nevar novest pie iepriekš 60. punktā minētā sprieduma lietā *AEG [-Telefunken]/Komisija* 50. punktā ietvertā principa grozīšanas.

- 62 Šajos apstākļos, lai secinātu, ka mātes sabiedrība izšķiroši ietekmē meitas sabiedrības komercdarbības politiku, pietiek ar to, ka Komisija pierāda, ka visas meitas sabiedrības kapitāla daļas pieder tās mātes sabiedrībai. Pēc tam Komisija varēs prasīt, lai mātes sabiedrība ir solidāri atbildīga par tās meitas sabiedrībai noteiktā naudas soda samaksāšanu, ja vien šī sabiedrība nepierādīs, ka tās meitas sabiedrība būtībā nepiemēro mātes sabiedrības izdotās direktīvas un tādējādi tirgū darbojas autonomi.
- 63 Tāpat saistībā ar šīm ievada piezīmēm ir jāizvērtē arguments, kam ir centrālā vieta prasītāju rakstveida apsvērumos, proti, ka ietekme, kas, kā tiek prezumēts, ir mātes sabiedrībai, jo tai pieder visas tās meitas sabiedrības kapitāla daļas, attiecas uz tās komercdarbības politiku *stricto sensu* [..]. Saskaņā ar prasītāju viedokli, šī politika attiecas, piemēram, uz izplatīšanas un cenu stratēģiju. Līdz ar to atbilstoši šim argumentam mātes sabiedrība varētu apvērst minēto prezumpciju, pierādot, ka tieši meitas sabiedrība vada šos konkrētos komercdarbības politikas aspektus, šajā sakarā nesaņemot norādījumus.
- 64 Šajā sakarā ir jānorāda, ka, izvērtējot vienotas ekonomiskas vienības pastāvēšanu starp vairākām sabiedrībām, kas ir daļa no grupas, Kopsienas tiesa ir izvērtējusi, vai mātes sabiedrība ir varējusi ietekmēt cenu politiku (šajā sakarā skat. Tiesas 1972. gada 14. jūlija spriedumus lietā 48/69 [*Imperial Chemical Industries*]/Komisija, *Recueil*, 619. lpp., 137. punkts, un lietā 52/69 *Geigy*/Komisija, *Recueil*, 787. lpp., 45. punkts), ražošanu un izplatīšanu (šajā sakarā skat. Tiesas 1974. gada 6. marta spriedumu apvienotajās lietās 6/73 un 7/73 *Istituto Chemioterapico Italiano* un *Commercial Solvents*/Komisija, *Recueil*, 223. lpp., 37. un 39.–41. punkts), pārdošanas mērķus, bruto peļņu, pārdošanas izdevumus, naudas plūsmu (“cash flow”), uzkrājumus un mārketingu (Pirmās instances tiesas 1995. gada 12. janvāra spriedums lietā T-102/92 *Viho*/Komisija, *Recueil*, II-17. lpp., 48. punkts). Tomēr no tā nevar secināt, ka vienīgi šie aspekti attiecas uz meitas sabiedrības komercdarbības politikas jēdzienu ar mērķi piemērot EKL 81. un 82. pantu attiecībā uz tās mātes sabiedrību.
- 65 Tieši pretēji, no šīs judikatūras kopsakarā ar apsvērumiem, kas iztirzāti iepriekš 57. un 58. punktā, izriet, ka mātes sabiedrībai ir Pirmās instances tiesas vērtējumam jāiesniedz visi pierādījumi par organizatoriskajām, ekonomiskajām un juridiskajām

saiknēm starp tās meitas sabiedrību un pašu mātes sabiedrību un ko tā uzskata par tādiem, kas pierāda, ka tās nav vienota ekonomiska vienība. Tāpat no tā izriet, ka savā vērtējumā Pirmās instances tiesai ir jāņem vērā visi pierādījumi, ko tai iesnieguši lietas dalībnieki, un pierādījumu raksturs un nozīme var atšķirties atkarībā no katras attiecīgās lietas īpašajām iezīmēm.

66 Tieši šo apsvērumu kontekstā ir jāpārbauda, vai *Akzo Nobel* un tās meitas sabiedrības, kas ir [apstrīdētā lēmuma] adresātes, ir vienota ekonomiska vienība.”

28 Tātad Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 65.–87. punktā pārbaudīja dažādus lietas materiālu elementus un nosprieda, ka prasītājam nav izdevies atspēkot prezumpciju, saskaņā ar kuru *Akzo Nobel*, mātes sabiedrība, kam pieder 100 % no tās meitas sabiedrību, apstrīdētā lēmuma adresātu, kapitāla, īsteno izšķirošu ietekmi uz pēdējo politiku. Tā no minētā ir secinājusi, ka šī sabiedrība kopā ar pārējām prasītājam veido uzņēmumu EKL 81. panta izpratnē un nav jāpārbauda, vai tā ietekmē to rīcību, un ir noraidījusi prasītāju to prasības atbalstam izvirzīto pirmo pamatu.

29 Attiecībā uz otro un trešo pamatu, kas attiecas attiecīgi uz Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta pārkāpumu tiktāl, ciktāl soda naudas apmērs pārsniedz 10 % no *Akzo Nobel Functional Chemicals* 2003. gada apgrozījuma, un uz pienākumu norādīt pamatojumu par solidāras atbildības noteikšanu *Akzo Nobel*, Pirmās instances tiesa tos noraidīja attiecīgi pārsūdzētā sprieduma 90. un 91. punktā un no 94. līdz 96. punktam. Tādējādi tā 97. punktā tajā iesniegtā prasība ir noraidīta kopumā.

Lietas dalībnieku prasījumi

30 Apelācijas sūdzībā prasītājas lūdz Tiesai:

- atcelt pārsūdzēto spriedumu daļā, kurā ir noraidīts prasības pamats par to, ka ir kļūdaini konstatēta *Akzo Nobel* solidāra un kopēja atbildība;

- atcelt apstrīdēto lēmumu daļā, kurā ir konstatēta *Akzo Nobel* atbildība, un

- piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus apelācijas tiesvedībā un Pirmās instances tiesā tiktāl, ciktāl tie attiecas uz šīs apelācijas pamatu.

31 Komisija prasa apelācijas sūdzību noraidīt un piespriest prasītājām tiesāšanās izdevumus.

Par apelāciju

Par pieņemamību

Par citu prasītāju, izņemot *Akzo Nobel*, interesi celt prasību

- 32 Komisija būtībā apgalvo, ka, tā kā vienīgais apelācijas pamats attiecas tikai un vienīgi uz *Akzo Nobel* atbildību, tai vienīgajai ir interese, lai pārsūdzētais spriedums tiktu atcelts. Apelācijas sūdzība esot nepieņemama attiecībā uz pārējām prasītājām, jo to atbildība vai tām uzliktais naudas sods netiekot apstrīdēts.
- 33 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka prasītājam ir interese celt prasību, ja apelācijas rezultāts var radīt labumu lietas dalībniekam, kas to ir iesniedzis (šajā sakarā skat. 2008. gada 8. aprīļa rīkojumu lietā *C-503/07 P Saint-Gobain Glass Deutschland/Komisija, Krājums, I-2217. lpp., 48. punkts* un tajā minētā judikatūra).
- 34 Šajā gadījumā pārsūdzētais spriedums apstiprina apstrīdēto lēmumu, kurā visām prasītājām ir uzlikts kopējs un solidārs pienākums maksāt Komisijas uzlikto naudas sodu EUR 20,99 miljonu apmērā. No tā izriet, ka *Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International, Akzo Nobel Chemicals* un *Akzo Nobel Functional Chemicals* ir interese, lai pārsūdzētais spriedums tiktu atcelts (skat. pēc analogijas Pirmās instances tiesas 2001. gada 2. augusta rīkojumu lietā *T-111/01 R Saxonia Edelmetalle/Komisija, Recueil, II-2335. lpp., 17. punkts*).
- 35 Ja pārsūdzētais spriedums ir jāatceļ attiecībā uz *Akzo Nobel* atbildību, tās meitas sabiedrību stāvoklis mainīsies, it īpaši attiecībā uz sekām, kas izriet no noteikumiem par solidāru atbildību.

- 36 Tādējādi ir jānoraida iebildums par nepieņemamību, ko ir izvirzījusi Komisija attiecībā uz *Akzo Nobel Nederland*, *Akzo Nobel Chemicals International*, *Akzo Nobel Chemicals* un *Akzo Nobel Functional Chemicals* interesi celt prasību.

Par jauna pamata, kas pirmo reizi izvirzīts apelācijas instancē, pastāvēšanu

- 37 Komisija arī apgalvo, ka vienīgais apelācijas pamats ir jauns pamats, kas pirmo reizi iesniegts apelācijas instancē, un tātad tas ir nepieņemams tiktāl, ciktāl tas ietver jautājumus, ko prasītājas nav izvirzījušas Pirmās instances tiesā. Ar šo pamatu pēdējās apstrīdot pašu prezumpcijas pastāvēšanu, saskaņā ar kuru mātes sabiedrība īsteno izšķirošu ietekmi uz meitas sabiedrību, ja tai pieder 100 % tās kapitāla, lai gan Pirmās instances tiesā tās nekad neesot apstrīdējušas šīs prezumpcijas pastāvēšanu un esot atzinušas, cenšoties to atspēkot, ka tā bija piemērojama šajā gadījumā. Esot nepieņemami arī prasītāju argumenti par atbilstošu meitas sabiedrības darbības priekšmetu, uz kuru mātes sabiedrība ir īstenojusi izšķirošo ietekmi.

- 38 Atbilstoši Tiesas Reglamenta 118. pantam šī reglamenta 42. panta 2. punkts, kas principā aizliedz izvirzīt jaunus pamatus tiesvedības laikā, attiecas uz procesu Tiesā saistībā ar apelāciju par Pirmās instances tiesas nolēmumu. Tādējādi, izskatot apelācijas sūdzību, Tiesa var tikai pārbaudīt Pirmās instances tiesas vērtējumu pamatiem, kuri tajā ir apspriesti (skat. it īpaši 2007. gada 18. janvāra spriedumu lietā *C-229/05 P PKK un KNK/Padome*, Krājums, I-439. lpp., 61. punkts). Ļaujot lietas dalībniekam Tiesā pirmo reizi izvirzīt pamatu, ko tas nav izvirzījis Pirmās instances tiesā, tam tiku ļauts vērsties

Tiesā ar strīdu, kura priekšmets ir plašāks, nekā ir izskatījusi Pirmās instances tiesa (šajā sakarā skat. 2005. gada 28. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, Krājums, I-5425. lpp., 165. punkts).

39 Šajā sakarā ir jānorāda, ka prasītājas Pirmās instances tiesā ir izvirzījušas pamatu, kurš balstīts uz kļūdainu solidāras atbildības attiecināšanu uz *Akzo Nobel*, kurā tās apgalvo, ka tā nav īstenojusi izšķirošu ietekmi uz tās meitas sabiedrību komercdarbību un ka tā kopā ar pēdējām neveido ekonomisku vienību. Tādējādi argumenti par prezumpciju, saskaņā ar kuru mātes sabiedrība īsteno izšķirošu ietekmi uz meitas sabiedrību, ja tai pieder 100 % no tās kapitāla, kurus prasītājas ir izvirzījušas Tiesā, ir jāuzskata par izrietošiem no minētā pamata. Ja šie argumenti un tie argumenti, kas attiecas uz atbilstošu meitas sabiedrības darbības priekšmetu, uz kuru mātes sabiedrība ir īstenojusi izšķirošo ietekmi, ir papildu argumenti, kuriem ir jāpiemēro noteikumi, kas attiecas uz *Akzo Nobel* vairojamību tās meitas sabiedrību rīcībā, prasītājas nav grozījušas strīdus, kuru izskatīja Pirmās instances tiesa, priekšmetu.

40 Tā rezultātā apelācijas sūdzība ir jāatzīst par pieņemamu.

Par lietas būtību

41 Prasītājas apelācijas atbalstam izvirza vienu vienīgu pamatu, ar kuru tās apgalvo, ka, noraidot pamatu, kas attiecas uz kļūdainu *Akzo Nobel* saukšanu pie atbildības par pārkāpumu, Pirmās instances tiesa ir nepareizi piemērojusi jēdzienu “uzņēmums” EKL 81. panta un Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta izpratnē. Šo pamatu veido divas atsevišķas daļas.

Par vienīgā pamata pirmo daļu, kas attiecas uz kļūdainu Komisijas pierādīšanas pienākuma attiecībā uz meitas sabiedrības autonomijas neesamību definīciju

— Lietas dalībnieku argumenti

- 42 Prasītājas uzskata, ka Pirmās instances tiesa ir piemērojusi kļūdainu juridisko kritēriju, lai noteiktu, vai *Akzo Nobel* meitas sabiedrības tirgū darbojas vai nedarbojas autonomi.
- 43 Prasītājas uzskata, ka parasti Komisijai ir jāsniedz pierādījumi, ka mātes sabiedrība ir faktiski īstenojusi izšķirošu komerciālu ietekmi uz meitas sabiedrību. Tomēr, lai atvieglotu šo pierādīšanas pienākumu, Tiesa esot noteikusi atspēkojamu prezumpciju.
- 44 Iepriekš minētajā spriedumā lietā *Stora* Tiesa esot skaidri precizējusi, ka tikai ar simtprocentīgu meitas sabiedrības kapitāla esamību īpašumā pašu par sevi nepietiek, lai sauktu pie atbildības mātes sabiedrību, ja ir apstrīdēts, ka tai ir bijusi izšķiroša komerciāla ietekme uz šo meitas sabiedrību. Tādējādi šajā spriedumā Tiesa esot sekojusi ģenerālvokāta Mišo [*Mischo*] argumentācijai, kas sniegta viņa secinājumu 48. punktā lietā, par kuru ir taisīts minētais spriedums, saskaņā ar kuriem, lai gan pienākums, kas ir uzlikts Komisijai, pierādīt, ka mātes sabiedrība ir faktiski īstenojusi izšķirošu ietekmi uz tās meitas sabiedrības rīcību, ir samazināts gadījumā, ja īpašumā ir 100 % no tās kapitāla, tomēr ir nepieciešams sniegt papildu pierādījumu attiecībā uz līdzdalības līmeni, bet šis pierādījums var būt netiešs.
- 45 Tātad īpašumtiesības uz visu meitas sabiedrības pamatkapitālu kopā ar papildu netiešiem pierādījumiem atspēkojot prezumpciju, saskaņā ar kuru meitas sabiedrība tirgū nav darbojusies autonomi. Tātad Komisija nevarot izvairīties no pierādīšanas pienākuma, kas tai ir uzlikts, atsaucoties vienīgi uz apstākli, ka mātes sabiedrībai pieder 100 % no tās meitas sabiedrības kapitāla. Tai esot arī jāiesniedz citi netieši pierādījumi, kas pierāda, ka mātes sabiedrība faktiski īsteno noteicošu ietekmi uz tās meitas

sabiedrību. Pirmās instances tiesa esot pārkāpusi šo principu, nospriežot, ka pietiek ar to, ka Komisija pierāda, ka viss meitas sabiedrības kapitāls pieder tās meitas sabiedrībai, lai secinātu, ka pēdējai ir noteicoša ietekme uz šīs meitas sabiedrības komercpolitiku.

⁴⁶ Turklāt divos citos spriedumos, proti, 2005. gada 15. septembra spriedumā lietā T-325/01 *DaimlerChrysler/Komisija* (Krājums, II-3319. lpp.), kā arī 2007. gada 26. aprīļa spriedumā apvienotajās lietās T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 un T-136/02 *Bolloré u.c./Komisija* (Krājums, II-947. lpp.), Pirmās instances tiesa esot pareizi piemērojusi iepriekšējā punktā atgādināto principu, nolemjot, ka, lai gan pierādījums par visa meitas sabiedrības kapitāla piederēšanu ir spēcīgs pierādījums, tam pastāv mātes sabiedrības spēja ietekmēt šīs meitas sabiedrības uzvedību tirgū, tomēr ar to vien nepietiek, lai vainotu mātes sabiedrību par meitas sabiedrības rīcību un ir nepieciešams papildu pierādījums attiecībā uz līdzdalības līmeni, bet šis pierādījums var būt netiešs.

⁴⁷ Prasītājas pārmet Pirmās instances tiesai arī to, ka tā atviegloja Komisijas pierādīšanas pienākumu un tātad apstiprināja tāda šī pierādīšanas pienākuma koncepciju, kas pārkāpj tās tiesības uz aizstāvību. Komisijai esot jāiesniedz pierādījumi, ko tās uzskata par papildu netiešiem pierādījumiem iepriekš minētā sprieduma lietā *Stora* izpratnē, ko tās ir interpretējušas, ne tikai lēmuma pieņemšanas, bet arī paziņojuma par iebildumiem stadijā. Paziņojumā par iebildumiem Komisija esot pamatojusi savu nodomu kopīgi un solidāri saukt pie atbildības *Akzo Nobel* vienīgi ar to, ka šai sabiedrībai pieder 100 % to sabiedrību kapitāla, kuras ir piedalījušās pārkāpumā. Turpretim apstrīdētajā lēmumā tā esot pamatojusies arī uz iespējamiem papildu netiešiem pierādījumiem minētā sprieduma lietā *Stora* izpratnē, kuri esot mākslīgi izstrādāti, sagrozot pierādījumus, ko prasītājas nosauca atbildē uz paziņojumu par iebildumiem.

⁴⁸ Visbeidzot, prasītājas kritizē pārsūdzētā sprieduma 62. punktu, kurā, nolemjot, ka, lai tiktu atspēkota attiecīgā prezumpcija, ir jāpierāda, ka meitas sabiedrība būtībā

nepiemēro mātes sabiedrības izdotas direktīvas, Pirmās instances tiesa esot izvēlējusies risinājumu, kas noved pie tā, ka šī prezumpcija var tikt atspēkota tikai tad, ja direktīvas būtu izdevusi mātes sabiedrība.

- 49 Komisija apgalvo, ka apstākļi, ka meitas sabiedrība ir juridiska persona, kas nošķirta no mātes sabiedrības, nav pietiekams, lai neļautu pēdējo vainot par tās rīcību, it īpaši ja meitas sabiedrība savu uzvedību tirgū nenosaka autonomi, bet būtībā piemēro mātes sabiedrības dotus rīkojumus. Būtu lieki pārbaudīt, vai tā faktiski ir izmantojusi savu spēju izšķiroši ietekmēt tās meitas sabiedrības komercpolitiku, ja mātes sabiedrībai pieder 100 % no tās kapitāla.
- 50 Tiesa iepriekš minētajā spriedumā lietā *Stora* nav apšaubījusi šo principu. Tā ir pieļāvusi, ka, ja meitas sabiedrība 100 % apmērā pieder mātes sabiedrībai, tiek prezumēts, ka tā īsteno savu varu ietekmēt meitas sabiedrības rīcību. Pēc Komisijas uzskata, lai gan Tiesa iepriekš minētā sprieduma lietā *Stora* 29. punktā ir nospriedusi, ka Pirmās instances tiesa ir likumīgi pamatojusies uz šo prezumpciju, it īpaši pēc tam, kad tā konstatēja, ka mātes sabiedrība administratīvās procedūras laikā uzstājās kā vienīgais Komisijas sarunu partneris attiecībā uz attiecīgo pārkāpumu, Tiesa uz pēdējo faktu atsaucās pakārtoti, kā uz papildu pierādījumu mātes sabiedrības vainojamībai pārkāpumā.
- 51 Virknē Pirmās instances tiesas spriedumu ir piemērota minētā prezumpcija, atsaucoties uz iepriekš minēto spriedumu lietā *Stora*, kā nosacījumu tās piemērošanai nenosakot papildu netiešu pierādījumu iesniegšanu. Iepriekš minētie spriedumi lietā *DaimlerChrysler/Komisija*, kā arī apvienotajās lietās *Bolloré u.c./Komisija* neapšaubot šīs prezumpcijas piemērošanu. Šajos abos spriedumos Pirmās instances tiesa esot sajaukusi meitas sabiedrības kontroles jēdzienu un šīs kontroles īstenošanas jēdzienu, no tiem tikai pēdējo prezumējot, ja viss meitas sabiedrības kapitāls pieder mātes sabiedrībai. Turklāt papildu netieši pierādījumi tika pārbaudīti, analizējot pierādījumus, kas iesniegti, lai atspēkotu prezumpciju.

52 Attiecībā uz argumentu par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, Komisija uzskata, ka prezumpcijas pastāvēšana Kopienų konkurences tiesībās nav nekas neparasts. Paziņojot attiecīgajam uzņēmumam, ka tai ir nodoms pamatoties uz prezumpciju, Komisija šim uzņēmumam sniedz iespēju izteikt viedokli par šo jautājumu un iesniegt tai visus dokumentus, kas varētu pamatot tā viedokli. Tā kā uzņēmumam ir visa informācija par tā iekšējo darbību, šāda pierādīšanas pienākuma sadale esot visādā ziņā loģiska.

53 Attiecībā uz kritiku pārsūdzētā sprieduma 62. punktā Komisija apgalvo, ka tā pamatojas uz kļūdainu teikuma, kas izņemts no tā konteksta, interpretāciju. Pirmās instances tiesa esot gribējusi teikt, ka meitas sabiedrība ir autonoma ekonomiska vienība, ja tā neizpilda tās mātes sabiedrības direktīvas. Tādējādi tas tā ir vai nu tādēļ, ka nekādas direktīvas nav dotas, vai arī tā iemesla dēļ, ka direktīvas nav ievērotas.

— Tiesas vērtējums

54 Vispirms ir jāatgādina, ka Kopienų konkurences tiesības attiecas uz uzņēmumu darbību (2004. gada 7. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland u.c./Komisija, Recueil*, I-123. lpp., 59. punkts) un ka uzņēmuma jēdziens ietver jebkuru vienību, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šīs vienības juridiskā statusa un tās finansēšanas veida (skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri u.c./Komisija*, 112. punkts; 2006. gada 10. janvāra spriedumu lietā C-222/04 *Cassa di Risparmio di Firenze u.c.*, Krājums, I-289. lpp., 107. punkts, kā arī 2006. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-205/03 P *FENIN/Komisija*, Krājums, I-6295. lpp., 25. punkts).

55 Tiesa ir arī precizējusi, ka uzņēmuma jēdziens, ievietots šajā kontekstā, ir jāsaprot kā tāds, kas apzīmē ekonomisku vienību pat tad, ja no juridiskā viedokļa, šī ekonomiskā vienība sastāv no vairākām fiziskām vai juridiskām personām (2006. gada 14. decembra spriedums lietā C-217/05 *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, Krājums, I-11987. lpp., 40. punkts).

- 56 Ja šāda ekonomiska vienība pārkāpj konkurences noteikumus, tai saskaņā ar personiskas atbildības principu ir jāatbild par pārkāpumu, (šajā sakarā skat. 1999. gada 8. jūlija spriedumu lietā C-49/92 P Komisija/*Anic Partecipazioni, Recueil*, I-4125. lpp., 145. punkts; 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā C-279/98 P *Cascades*/Komisija, *Recueil*, I-9693. lpp., 78. punkts, kā arī 2007. gada 11. decembra spriedumu lietā C-280/06 *ETI* u.c., Krājums, I-10893. lpp., 39. punkts).
- 57 Kopienų konkurences tiesību pārkāpumā nepārprotami ir jāvairo juridiska persona, kam varēs uzlikt naudas sodu, un pēdējai ir jāadresē paziņojums par iebildumiem (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 60. punkts; 2009. gada 3. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-322/07 P, C-327/07 P un C-338/07 P *Papierfabrik August Koehler* u.c./Komisija, 38. punkts). Svarīgi ir arī, ka paziņojumā par iebildumiem ir norādīts, kādā statusā juridiskai personai tiek pārņemti apgalvotie fakti.
- 58 No pastāvīgās judikatūras izriet, ka meitas sabiedrības rīcībā var vainot mātes sabiedrību it īpaši tad, ja, lai gan tā ir atsevišķa juridiska persona, šī meitas sabiedrība savu uzvedību tirgū nenosaka autonomi, bet gan būtībā piemēro mātes sabiedrības dotus rīkojumus (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Imperial Chemical Industries*/Komisija, 132. un 133. punkts; iepriekš minēto spriedumu lietā *Geigy*/Komisija, 44. punkts; 1973. gada 21. februāra spriedumu lietā 6/72 *Europemballage* un *Continental Can Company*/Komisija, *Recueil*, 215. lpp., 15. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Stora*, 26. punkts), ievērojot īpaši ekonomiskās, organizatoriskās un juridiskās saiknes, kas apvieno šīs abas juridiskās vienības (skat. pēc analogijas iepriekš minētos spriedumus apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 117. punkts, kā arī spriedumu lietā *ETI* u.c., 49. punkts).
- 59 Tas tā ir tāpēc, ka šādā situācijā mātes sabiedrība un tās meitas sabiedrība ir vienas ekonomiskās vienības daļas un tātad veido vienu uzņēmumu šī sprieduma 54. un 55. punktā minētās judikatūras izpratnē. Tātad tas, ka mātes sabiedrība un tās meitas sabiedrība ir viens uzņēmums EKL 81. panta izpratnē, ļauj Komisijai adresēt mātes sabiedrībai lēmumu, ar kuru tiek uzlikt naudas sods, un neliek prasīt pierādīt pēdējās personisku līdzdalību šajā pārkāpumā.

- 60 Īpašajā gadījumā, kad mātes sabiedrībai pieder 100 % tās meitas sabiedrības, kas ir izdarījusi Kopienu konkurences tiesību pārkāpumu, kapitāla, pirmkārt, šī mātes sabiedrība var īstenot izšķirošu ietekmi uz šīs meitas sabiedrības rīcību (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Imperial Chemical Industries/Komisija*, 136. un 137. punkts) un, otrkārt, pastāv atspēkojama prezumpcija, ka minētā mātes sabiedrība faktiski īsteno izšķirošu ietekmi uz tās meitas sabiedrības rīcību (šajā sakarā skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *AEG-Telefunken/Komisija*, 50. punkts, un lietā *Stora*, 29. punkts).
- 61 Šādos apstākļos pietiek, ka Komisija pierāda, ka viss meitas sabiedrības kapitāls pieder tās mātes sabiedrībai, lai prezumētu, ka pēdējā īsteno izšķirošu ietekmi uz šīs meitas sabiedrības komercpolitiku. Līdz ar to Komisija varēs uzskatīt mātes sabiedrību par solidāri atbildīgu par tās meitas sabiedrībai uzliktā naudas soda samaksu, ja vien šī mātes sabiedrība, kurai ir jāatspēko šī prezumpcija, neiesniedz pietiekamus pierādījumus, lai pierādītu, ka tās meitas sabiedrība rīkojas tirgū autonomi (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Stora*, 29. punkts).
- 62 Kā Pirmās instances tiesa ir pamatoti norādījusi pārsūdzētā sprieduma 61. punktā, lai gan Tiesa tik tiešām iepriekš minētā sprieduma lietā *Stora* 28. un 29. punktā ir minējusi papildus īpašumtiesībām uz 100 % meitas sabiedrības kapitāla citus apstākļus, kā, piemēram, to, ka nav apstrīdēts, ka mātes sabiedrība ietekmē meitas sabiedrības komercpolitiku, un kopējo abu sabiedrību pārstāvību administratīvās procedūras laikā, Tiesa šos apstākļus tik un tā ir minējusi tikai, lai norādītu visus pierādījumus, uz kuriem Pirmās instances tiesa ir balstījusi savu pamatojumu, un nevis tādēļ, lai noteiktu šī sprieduma 60. punktā minētās prezumpcijas īstenošanai nosacījumu par papildu netiešu pienākumu iesniegšanu par to, ka mātes sabiedrība faktiski ir īstenojusi savu ietekmi.
- 63 No visiem šiem apsvērumiem izriet, ka Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, nospriežot, ka, ja mātes sabiedrībai pieder 100 % tās meitas sabiedrības kapitāla, pastāv atspēkojama prezumpcija, saskaņā ar kuru šī mātes sabiedrība īsteno izšķirošu ietekmi uz tās meitas sabiedrības rīcību.

- 64 Rezultātā, tā kā attiecībā uz vainojamību pārkāpumā paziņojuma par iebildumiem stadijā Komisijai nav jānosauc citi pierādījumi, kā vien tie, kas attiecas uz mātes sabiedrības īpašumtiesībām uz tās meitas sabiedrības kapitālu, prasītāju arguments par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu nevar tikt pieņemts.
- 65 Attiecībā uz pārsūdzētā sprieduma 62. punkta kritiku pietiek norādīt, ka no tā nekādi neizriet, ka Pirmās instances tiesa ir sašaurinājusi iespējas atspēkot šī sprieduma 60. punktā minēto prezumpciju tikai uz gadījumiem, kad direktīvas ir izdevusi mātes sabiedrība. Tieši otrādi, no pārsūdzētā sprieduma 60. un 65. punkta izriet, ka Pirmās instances tiesas pieņemtais viedoklis šajā sakarā ir relatīvi plašs, konkrētāk, tā ir nolēmusi, ka mātes sabiedrībai ir jāiesniedz Pirmās instances tiesas novērtēšanai ikviens fakts, kas attiecas uz organizatoriskajām, ekonomiskajām un juridiskajām saiknēm starp to un tās meitas sabiedrību, lai pierādītu, ka tās nav viena ekonomiska vienība.
- 66 Līdz ar to prasītāju apelācijas atbalstam izvirzītā vienīgā pamata pirmā daļa ir jānoraida kā nepamatota.

Par vienīgā pamata otro daļu, kas attiecas uz kļūdainu meitas sabiedrības komercpolitikas jēdziena definīciju

— Lietas dalībnieku argumenti

- 67 Prasītājas uzskata, ka Pirmās instances tiesa esot kļūdaini uzskatījusi, ka uz meitas sabiedrības, kuru izšķiroši ietekmē mātes sabiedrība, komercpolitiku attiecas ne tikai pārsūdzētā sprieduma 64. punktā minētie aspekti, bet arī citi aspekti un ka fakti, kas

attiecas uz organizatoriskām, ekonomiskām, kā arī juridiskām saiknēm starp mātes sabiedrību un tās meitas sabiedrību ir atbilstoši, lai konstatētu pēdējās autonomiju.

- 68 Komerccpolitika attiecoties uz uzvedību tirgū un skarot tikai preču un pakalpojumu ražošanu, ko uzņēmums saskaņā ar konkrētiem noteikumiem pārdod patērētājiem noteiktā teritorijā un noteiktā laika brīdī. Tā neietver citus aspektus.
- 69 Pēc prasītāju uzskata, ja ar komercpolitiku tiktu saprasts kas vairāk par meitas sabiedrības uzvedību tirgū, tas novestu pie atbildības neatkarīgi no vainas sistēmas ieviešanas, kas būtu pretrunā personiskas atbildības principam, kurš ir garantēts Tiesas judikatūrā.
- 70 Komisija uzskata, ka jautājumam, vai komercpolitikas jēdziens ir jādefinē plaši vai sašaurināti, nav nozīmes attiecībā uz fakta konstatēšanu, vai pastāv vienots uzņēmums, kam Tiesa drīzāk ņem vērā ekonomiskās un organizatoriskās saites, kas pastāv starp sabiedrībām.
- 71 Attiecībā uz argumentu par saukšanu pie atbildības neatkarīgi no vainas, Komisija uzskata, ka principā Kopienų konkurences tiesībās nepastāv atbildība neatkarīgi no vainas, jo Komisijas lēmumos sabiedrības netiek sauktas pie atbildības, ja vaina nav pierādīta. Mātes sabiedrības atbildības secināšana no meitas sabiedrības, kuras kapitāla 100 % tai pieder, aktivitātēm nebūtu pretēja personiskās atbildības principam.

— Tiesas vērtējums

- 72 Kā tas ir norādīts šī sprieduma 58. punktā, mātes sabiedrību var vainot par meitas sabiedrības rīcību it īpaši ja, lai arī tā ir atsevišķa juridiska persona, šī meitas sabiedrība nenosaka savu uzvedību tirgū autonomi, bet būtībā piemēro mātes sabiedrības dotas instrukcijas.
- 73 No tā izriet, kā to ģenerālvokāte ir norādījusi secinājumā 87.–94. punktā, ka meitas sabiedrības uzvedība tirgū nevar būt vienīgais elements, kas ļauj saukt pie atbildības mātes sabiedrību, bet ka tā ir tikai viena no pazīmēm, ka pastāv ekonomiska vienība.
- 74 No šī sprieduma šī paša 58. punkta izriet arī, lai noteiktu, vai meitas sabiedrība savu uzvedību tirgū nosaka autonomi, ir jāņem vērā ne tikai pārsūdzētā sprieduma 64. punktā nosauktie elementi, bet arī visi atbilstošie fakti, kas attiecas uz ekonomiskām, organizatoriskām un juridiskām saiknēm, kuras vieno šo meitas sabiedrību un mātes sabiedrību, kas var atšķirties katrā no gadījumiem un tātad nevar tikt izsmeļoši uzskaitīti.
- 75 No tā izriet, ka Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā attiecībā uz jomu, kurā mātes sabiedrība īsteno izšķirošu ietekmi uz tās meitas sabiedrību.

76 Šo secinājumu neatspēko prasītāju arguments par atbildību neatkarīgi no vainas.

77 Šajā sakarā ir jāatgādina, kā tas izriet no šī sprieduma 56. punkta, ka Kopienų konkurences tiesības ir balstītas uz ekonomiskas vienības, kas ir izdarījusi pārkāpumu, personiskas atbildības principu. Ja mātes sabiedrība ir šīs ekonomiskās vienības daļa, ko, kā tas ir teikts šī sprieduma 55. punktā, var veidot vairākas juridiskas personas, šī mātes sabiedrība tiek uzskatīta par solidāri atbildīgu ar pārējām juridiskām personām, kas veido šo vienību, par konkurences tiesību pārkāpumiem. Pat, ja mātes sabiedrība tieši nav pārkāpuma dalībniece, tā šajā gadījumā īsteno noteicošu ietekmi uz meitas sabiedrībām, kas ir tās dalībnieces. No tā izriet, ka šādos apstākļos mātes sabiedrības atbildību nevar uzskatīt par atbildību neatkarīgi no vainas.

78 Līdz ar to prasītāju vienīgā to apelācijas sūdzības atbalstam izvirzītā pamata otrā daļa nevar tikt pieņemta, un tātad tas ir kopumā jānoraida kā nepamatots.

Par tiesāšanās izdevumiem

79 Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam, kas piemērojams apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz Reglamenta 118. pantu, lietas dalībniekam, kam spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriež prasītājam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā prasītājam spriedums ir nelabvēlīgs, jāpiespriež prasītājam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

- 1) **apelācijas sūdzību noraidīt;**
- 2) ***Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Nederland BV, Akzo Nobel Chemicals International BV, Akzo Nobel Chemicals BV un Akzo Nobel Functional Chemicals BV* atlīdzina tiesāšanās izdevumus.**

[Paraksti]